

מסורת הש"ס

(א) מעילה(י.ע"ש,ב) צנזרות (א,ב) וסוקה טי דין, (ד) זיל צלזלור, (ט) ויקהל יגן, (י) נשיר לעצבן, (י) ונרסות כהג, (ח) רשיל מחק מינח אהל, (ט) סירא או בער,

תורה אור השלם

1 זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יקטא שבעת ימים: במדבר יט יד

2 ויפרש את האהלה על המשכן ויחם את מכסה האהל עליו מלמעלה באשר צוה יי את משה: שמות מ ט

3 ויעשית את הקרשים למשכן עצי שטים עמודים: שמות כ טו
4 ונעשית מכסה לאהל ערת אילים מלמדים ומכסה ערת החשים מלמעלה: שמות כו יד
5 ונשאו את יריעת המשכן ואת אהל מועד מכסוה ומכסה התחש אשר עליו מלמעלה ואת מקדח פתח אהל מועד: במדבר ד כה

6 או בשתי או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל מלאכת עור: ויקרא יג מה

7 וכל אשר יפל יעל מרחם במוחם יקטא מקל כלי עץ או ברז או עור או שק כל כלי אשר יעשה מלאכה בזהם כפיין ויקטא עד הערב וקחה: ויקרא יא לב

לעיו רש"י

רשור"ש. מפתחים.

מוסף רש"י

אהל אהל ריבה. אהלס טונא כמיני כפרשת פרה (טוכה כא).

תום' ישינים

(א) הקסה מהר"מ מה גרץ אהל אהל צינה נלף מקי"ו מנלס של עוים דלא טונא כנגעים טונא באלס התם שאין חוטן כלא שסה דטמא כנגעים לא כיש ותי דהא קיימין אלינא דר"א דלית ליה קי"ו מדעי כמון עור כהמה טמא וכו ותי דלית ליה קי"ו דרשי אהל אהל לדרכא אחריתא:

(ב) נהלא קלט דכל כלי עור דכתיב מנת וסבתא ויר דלתי לדרכא אחריתא ולא לעור כהמה טונא דל"כ תקשי אמאי איטריך למתכניסו דלתי כג"ש דגנא ועור משלס:

(ג) דלי על אהלס חיי יריעות שש משור על המשכן הייט על הקרשים דא אין איקרשים קריים משכן:

רבינו חננאל

במשכן כתיב זאת תהורה אדם כי ימות באהל וכתיב ויפרוש את האהל על המשכן, מה להלן שש ותכלת, והן צמר ופשתים, אף הכא צמר ופשתים, כיון דילין אהל דטומאה מאהל משכן, בעי ר' אלעזר עור בהמה טמאה מהו שיטמא באהל המת. ומביעאי ליה תחש שהיה בימי משה טהור היה או טמא היה. ומפרש רב יוסף חנניא, לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד. איני וואר"י נחמיה דומה כמין תלא אילן ותלא אילן טמא הוא. ושניין דומה לו שיש לו גוונים הרבה כמותו, אבל טהור הוא. רבה אמר עור בהמה טמאה דמטמאה באהל המת אתי בקי"ו כנגעים, דחניא היה לו לומר עור, למה כתב בעור, לרבות עור בהמה טמאה וישלך ביד כהן שטמא כנגעים. קיצין מכולין, פי' כגון שנטל מזה העור רצועה ומהו רצועה וריבין ועישא אחר, מנין שטמא כנגעים דיל או בכל מלאכת עור. פי' שלקה ביד כהן, כגון שהחזיק הכהן בעור לבדוקו ועודנו בידו ללק בציצית לאלתר. איכא למיפרך מה לנגעים שכן מיטמאין שתי וערב כו'. מה להצד הטהו שבהן שכן טומאתן פחות מכוית הבגדים טומאתן כבגדים והשרץ כבערשה. אלא

במה מדליקין

ממשכן. דלא הוה ציה שום יונא מן העץ אלא פשתן כדכתיב^ט עשר יריעות שש משור: **שוורין**. קטור"ש בלע"ז דכתיב משור: **והוטן כפול ששה**. כדאמרינן צ"י בל לו דסדר יומא (דף ע"א): דברים שנאמר בהן שש חוטן כפול ששה. ואי קשיא כיון דיליף ממשכן כלים ואלס

ממשכן א כתיב הכא י זאת התורה אדם כי ימות באהל וכתיב התם ויפרוש את האהל על המשכן מה להלן של פשתן קרוי אהל אף כאן של פשתן קרוי אהל אי מה להלן שזורין וחוטן כפול ו' אף כאן שזורין וחוטן כפול ו' ת"ל א אהל אהל ריבה אי אהל אהל ריבה אפילו כל מילי נמי אם כן גזירה שוה מאי אהני ליה ואימא מה להלן קרשים אף כאן קרשים אמר קרא ועשית קרשים למשכן ב משכן קרוי משכן ואין קרשים קרויין משכן אלא מועתה ועשית מכסה לאהל הכי נמי מכסה לא איקרי אהל אלא הא דבעי רבי אלעזר עור בהמה טמאה מהו שיטמא באהל המת השתא עור בהמה טהורה לא מטמא עור בהמה טמאה מיבעיא שאני התם דהדר אהדריה קרא דכתיב ונשאו את יריעות המשכן ואת אהל מועד מכסוה ומכסה התחש אשר עליו מקיש עליון לתחתון מה תחתון קרוי אהל אף עליון קרוי אהל: גופא בעי רבי אלעזר יעור בהמה טמאה מהו שיטמא טומאת אהלין מאי קמביעיא ליה אמר רב אדא בר אהבה תחש שהיה בימי משה קמביעיא ליה טמא היה או טהור היה אמר רב יוסף מאי תיבעי ליה חנינא לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד מתיב רבי אבא רבי יהודה אומר שני מכסאות היו אחד של עורות אילים מאדמים ואחד של עורות תחשים רבי נחמיה אומר מכסה אחד היה ודומה במין תלא אילן והא תלא אילן טמא הוא ה"ק במין תלא אילן הוא שיש בו גוונים הרבה ולא תלא אילן דאילו התם טמא והכא טהור א א"ר יוסף א"ה היינו דמתרגמינן ססגונא ששש בגוונים הרבה רבא אמר עור בהמה טמאה דמטמא באהל המת **מהכא דחניא** א עור או בעור ריבה ב עור בהמה טמאה דושלקה ביד כהן ה**קיצין מכולן** ועשה אחת מהן מנין תלמוד לומר א או בכל מלאכת עור ואיכא למיפרך מה לנגעים שכן שתי וערב טמא בהן גמר משרצים דחניא עור אין לי אלא עור בהמה טהורה עור בהמה טמאה מנין תלמוד לומר ז או עור ואיכא למיפרך מה לשרצים שכן מממאין כבעדשה נגעים יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שעור טמא בהן ועשה עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אף אני אביא אהל המת שעור טמא בו ונעשה בו עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אמר ליה רבא מברניש לרב אשי איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן טמאין בפחות מכוית תאמר במת שאינו מטמא אלא בכוית אלא אמר רבא מברניש

המת **מהכא דחניא** א עור או בעור ריבה ב עור בהמה טמאה דושלקה ביד כהן ה**קיצין מכולן** ועשה אחת מהן מנין תלמוד לומר א או בכל מלאכת עור ואיכא למיפרך מה לנגעים שכן שתי וערב טמא בהן גמר משרצים דחניא עור אין לי אלא עור בהמה טהורה עור בהמה טמאה מנין תלמוד לומר ז או עור ואיכא למיפרך מה לשרצים שכן מממאין כבעדשה נגעים יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שעור טמא בהן ועשה עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אף אני אביא אהל המת שעור טמא בו ונעשה בו עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אמר ליה רבא מברניש לרב אשי איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן טמאין בפחות מכוית תאמר במת שאינו מטמא אלא בכוית אלא אמר רבא מברניש

איקרי משכן ויש לומר דלדי המשכן איקרי ולא משכן: ריבה עור בהמה **טמאה**. פירש רבינו שמואל דלהכי לאיטריך לרבווי עור כהמה טמאה כדקמני בת"כ (פ' תרומע) זמר אין לי אלא מין כהמה דקה ונאכל כו' דומיא דזמר שהוא דוקא של כבשים מניין לרבות עור כהמה דקה ואין נאכלת כהמה גסה נאכלת ואין נאכלת עד ששהא מרצה עורות שרצים תלמוד לומר ט בעור צעור יב ונראה דהא דנקט כהמה גסה נאכלת אגב אחריו נקט דליה לא ציעא קרא דהא כשמעמינן ילפינן לענין טומאת אהל כל מין טהורה מאילים: **וישלך ביד כהן**. מפרש נמי רבינו שמואל דלאיטריך לרצוי משום דכתיב והגדל כי יייה צו נגע זרעת וגו' והנראה אל הכהן דמשמע דאס לא הימה צו נגע קודם שהראשו לכהן טהור: **שכן שתי וערב טמא בהן**. מה שאין כן צמת כדנפקא לן צפרק צמה אשה (לקמן דף סד.) :**א"א גמר משרצים דחניא עור אין לי א"א** עור של בהמה טהורה. וא"ת מנלן דליירי קרא צעור כהמה טהורה ויש לומר כמו כנגעים דהכא כתיב שק וה"א מה שק מין כהמה דקה ונאכל כדמוכא בת"כ ולקמן דשק הוי דבר הצא מן העוים אף עור מין כהמה דקה ונאכל אע"ג דבת"כ מרצה אף שק הצא"ל מחזיר שהוא דבר טמא אפ"ה הוה אמינא דלא הוקשה עור אלא למשמעות דשק דהיינו טו של עוים ולא הוקש למאי דמרצי כשק טו לכך איטריך ריבוי. הרז פורת: **מה לשרצים**. וליכא למיפרך שיטמא מת כבעדשה מקי"ו דהא כל שיעורים הס הלכה למשה מסיני וקשה לר"י ויליף"ל מת משרצים כגזירה שוה דגדג ועור"ל כדאמר לקמן צפרק צמה אשה (ג"ז טס) : וואומר ר"י משום דג"ש דאהל אהל ממשכן סתרה להכא נלך איטריך ריבוי ועור ו"ל דג"ש לא אייריככ צטומאת אהל [המת] עצמו המחובר:

פרק שני שבת

בח.

ויפרוש את האהל וגו'. תימנה לר"י מנא ליה דלאי אהל היינו שש משור אימא היינו יריעות עוים דאשכחנא כהדיא דאיקרי אהל כדכתיב ועשית יריעות עוים לאהל על המשכן וכן משמע פשטיה דקרא ויפרוש את האהל דהיינו יריעות עוים על המשכן א דהיינו שש משור כדכתיב ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משור ויש לומר דדייק משום דקרא כתיב כהקמת המשכן וחשיב לעיל כסדר הקמתן דמתחלה נתן אלדים (ואח"כ עמודים) ב ואחר כך הקרשים וכתיב אחר הקרשים ויפרוש את האהל א משמע היינו יריעות התחתונות שהם שש משור דהם תחלת הפרשה ב ותימנה דלמאי לא יליף מהא דמשכן היינו יריעות שש משור כדכתיב ואת המשכן תעשה וגו' ומשכן איקרי אהל כדכתיב קרא משכן אהל מועד ושמה אהלי קרא סמין: **אם כן ג"ש מאי אהני ליה**. והא דאמר כל פותח טפח מציא את הטומאה היינו מקי"ו ממזרוע כדיליף כספרי וכדפיר' כקוטרס וא"ת והיכי יליף נימא דיו כמזרוע שלא יעמא אלא טומאת ערב דווקא צעומד או ציושב ולא עוצר ב דתניא כמסכת נגעים ומיימי לה יושב יושב"ק דקדושין (ד' נג:) טמא יושב תחת האילן וטהור עובר טמא כו' וי"ל דאינו אלא גילוי מילתא כעלמא מקי"ו דמזרוע דלית לן למילף אהל אהל ממשכן לענין למעט כהמת טומאה כשאר אהלס דלאו פשתן ולא ילפינן ממשכן אלא לטומאת עצמו אפילו מחובר דדוקא פשתן ולא שאר יונא מן העץ ולענין אהל שאינו עשוי צדי אדם לרצי יהודה כפ"צ דסוכה (דף כא. וסס) דלא מנינן למילף ממזרוע דלא אשכחן ציה קרא לא למעט ולא לרבות ב) א אהל שאינו עשוי צדי אדם: **אי מה להלן קרשים** בוי' פירש כקוטרס דלף עץ יחא קרוי אהל וקשה לריב"ז דהל"ל דפנות אין קריות אהל אלא המכס' דשל למעלה הוה קרוי אהל ומפ' דה"ק אי מה להלן קרשים כהדי פשתן אף כאלן כטומאת אהל"ל קרשים כהדי פשתן ואע"ג דאהל אהל ריבה לענין דלא צעינן שזורים ולכפול ששה וכן לענין דלא צעינן זמר ופשתים יחד כי התם אלא אפילו פשתים ולא זמר"ל מ"מ פריך דליהוי קרשים כהדי פשתים' דסתם אהל קרוי עס הכיסוי ועס הדפנות א: **ואין קרשים קרוים משכן**. וקשה לר"י הא כתיב יהיה סרוח על זדי המשכן מזה ומזה לכסותו ואמר לקמן כהזורק (דף נס:) אמה של אלדים אלאמא דקרשים עור רבינו שמואל דלהכי לאיטריך לרבווי עור דומיא דזמר שהוא דוקא של כבשים מניין לרבות עור כהמה גסה נאכלת ואין נאכלת עד ששהא מרצה עורות שרצים תלמוד לומר ט בעור צעור יב ונראה דהא דנקט כהמה גסה נאכלת אגב אחריו נקט דליה לא ציעא קרא דהא כשמעמינן ילפינן לענין טומאת אהל כל מין טהורה מאילים: **וישלך ביד כהן**. מפרש נמי רבינו שמואל דלאיטריך לרצוי משום דכתיב והגדל כי יייה צו נגע זרעת וגו' והנראה אל הכהן דמשמע דאס לא הימה צו נגע קודם שהראשו לכהן טהור: **שכן שתי וערב טמא בהן**. מה שאין כן צמת כדנפקא לן צפרק צמה אשה (לקמן דף סד.) :**א"א גמר משרצים דחניא עור אין לי א"א** עור של בהמה טהורה. וא"ת מנלן דליירי קרא צעור כהמה טהורה ויש לומר כמו כנגעים דהכא כתיב שק וה"א מה שק מין כהמה דקה ונאכל כדמוכא בת"כ ולקמן דשק הוי דבר הצא מן העוים אף עור מין כהמה דקה ונאכל אע"ג דבת"כ מרצה אף שק הצא"ל מחזיר שהוא דבר טמא אפ"ה הוה אמינא דלא הוקשה עור אלא למשמעות דשק דהיינו טו של עוים ולא הוקש למאי דמרצי כשק טו לכך איטריך ריבוי. הרז פורת: **מה לשרצים**. וליכא למיפרך שיטמא מת כבעדשה מקי"ו דהא כל שיעורים הס הלכה למשה מסיני וקשה לר"י ויליף"ל מת משרצים כגזירה שוה דגדג ועור"ל כדאמר לקמן צפרק צמה אשה (ג"ז טס) : וואומר ר"י משום דג"ש דאהל אהל ממשכן סתרה להכא נלך איטריך ריבוי ועור ו"ל דג"ש לא אייריככ צטומאת אהל [המת] עצמו המחובר:

שיהו שזורין, וחד לחוטן שיהא כפול ו', ומהנה יודע לנו כי כל בגד שכתב בהן שש העשויים במשכן היו שזורים וחוטן כפול ו', תאמר במת שאינו מטמא אלא בכיית. עיקר דילה בספרי הנוגע במת יכול כל שהוא וכו', אחר שרבה הכתוב מיצט, אמרו כזית מן המת טמא שכן היא תחלת ברייתו. ובמשנה במסכת אהלות בפרק ב' אלו מטמאין באהל המת בזוית מן המת, (לא היה ביניהם הפרש והוא כבר פירשו בפרק ג' כזית מן המת פתחו בטפח והמת פתחו בדי' טפחים, ובתוספתא בראש סדר טהרות תומר בכזית (מוז) [מן] המת שכזית פתחו בטפח ופתחו בדי' טפחים, ובתוספתא דמגילה בפרק א' אין בין כזית מן המת למת אלא שכזית מן המת פתחו בדי' טפחים.

עין משפט ונר מצוה

פ**ב** א ב ג מיי פ"ה מהלכות טומאת מת הלכה יב:

פ**ד** ד מיי פ"ו מהלכות טומאת זרעת הל"ז: **פ****ה** ה מיי שם פ"ב הלכה יב:

הגהות הב"ה

(א) תוב" ד"ה ויפרוש וכו' דמתחלה מן אלדים ואח"כ קרשים ואח"כ עמודים ובתיב אחר העמודים ויפרוש את האהל: (ב) ד"ה א"כ וכו' לא למעט ולא לרבות הפ"ד ויפארז נמקן:

גילוי הש"ס

גב' אמר רב יוסף א"ה היינו דמתנפנינן. ע"י קדושין דף מו ע"א טוס' ד"ה אר"י:

מוסף תוספות

א. והי"ל לכתוב ויפרוש את המשכן וכתבי' ויפרוש את האהל על המשכן. למנ"ן. ב. ומקרא ספורס הוא, וה"ק, פירוש את האהל ויפרוש ערש המשכן, כלומר, פירש האהל דהוא משכן, כלומר יריעותו דשש, ופירש עליון אהל אחר, יריעות העוים, למנ"ן. (ועי' מהרש"א, ג. כמו קבויי המת שהיו עוברים באכסדרה, ויש שם כלים, דמצורע עובר אינו מטמא באהל. טוס' סוכה כא. ד"ה יליף. ד. ציל פ"ק, וכו' מוס' סוכה כא. ד"ה יליף, ויטוס' ה"ל"ש כאן. ה. קרשים לא עשו מהן אלא דפנות ולא סכך. טש"א. ו. לדפנות. טוס' ה"ל"ש. ז. לא ליתמי. טש"א. ח. עד שיהו שם. טש"א. ט. והכי נמי איל לן לרבווי פשתים אפי' בלא קרשים. טוס' ה"ל"ש. י. רגבי הך, לא שייך לרבות. טוס' ה"ל"ש. יא. ולא רבה אהל אלא לענין שאר דברים. טש"א. יב. גי. טוס' ה"ל"ש: עור בעור. יג. דאפי' אם נגע במת אינו מקבל טומאה כ"ש באהל. טוס' ה"ל"ש. יד. נשעיר. טוס' ה"ל"ש. טו. צמר. טוס' ה"ל"ש. טז. בהמה טמאה, ובאהל גופי' דכתיב ב"י עור בהמה טהורה דהיינו עורות אילים, לפיכך היה אומר דאף כאן עור בהמה טהורה. טש"א. יז. עור בהמה טמאה באהל יעני"ל. יח. האמור כשניהם שהוא מופנה לג"ש. יטעני"ל. יט. ונימא מה להלן טמא אף כאן טמא, דהא גי"ש לגמרי דיינינן ומופנה משני צדדים הוא ואין משיבים עליה. יטעני"ל. כ. דמיידי בעור בהמה טהורה. יטעני"ל. כא. לגישי דבגד ועור דשרצים, לא בעי למילפה בגי"ש. יטעני"ל. כב. אלא כמגע. ולא. טוס' ה"ל"ש.

רב נסים גאון

אי מה להלן שזורין וחוטן כפול ו' אף כאן שזורין עיקריו במס' דיומא בפרק בא לו כהן גדול (דף עא) ת"ר בגדים שאמרו בהן שש חוטן כפול ו' וכו', ואמרו קריא כמה הוו שיתא חד לגופיה דכיתאין ניהו, וחד